СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 69. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 10. квітня 1943 No. 69. Jersey City, N. J., Saturday, April 10, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America, FIVE CENTS elsewhere.

Президент Рузвелт Заморожує Платні й Ціни

Щоби здержати інфляцію і вдержати ціни на харчі і товари на теперішній висоті, чи їх ще зменшити, президент Рузвелт проголосив силою своєї виконної влади розпорядок, яким заборонив підвишки понад 15% тих платень, що існували 1. січня 1941 року. Ось ці підвишки, згідно з т. зв. „Литл Стил" формулою, мали вирівнати ту звишку цін, яка заіснувала між січнем 1941 і травнем 1942. Таксамо заморожено ось тим роапорядком ціни на харчі і товари. Та в обидвох випадках будуть узгляднені виїмки. Роапорядок забороняє теж зміну праці для вищого зарібку. Крім цього президент домагається ще вищих податків, щоби зужити в той спосіб надмір готівки, що її тепер так багато серед загалу.

ДАЛЬШИЙ АЛІЯНТСЬКИЙ НАСТУП У ТУНІСІ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Британійська перша армія в північнім Тунісі поступила в четвер п'ять миль уперед, збиваючи німців назад кілька миль на дорозі між Беджою й Меджез-ель-Бабом.

Тимчасом восьма британійська армія посунулася за день на 15 миль уперед по побережу від Ваді ель Акаріт, а американські війська наступають далі в секторі Макнасі-Мезуна.

Аліянтські летуни з північної Африки зробили рейд на міста Неаполь, Месину й Палермо. За один день вострілили вони в боях з ворогом 14 літаків і стратили самі тільки один літак.

ЗБИТО 37 ЯПОНСЬКИХ ЛІТАКІВ

З 98 японських літаків, що пробували атакувати американські позиції в Ґвадалканал, знищено 37, при чому американці втратили 7 літаків. Комунікат маринарки подає, що це була одна з найбільших повітряних битв на Соломонських островах.

МОЛОДА ЛІКАРКА-УКРАЇНКА

В університеті в Торонто дістала докторський диплом в січні цього року Дора Палинчук, свідома й діяльна канадійська українка, якої батько походить з Буковини, а мати з дому Вишинських-Мишугів, родом з Витково Нового. Усі школи кінчила з найкращим успіхом, а „скалершип" з Саскачеванського університету допоміг їй покінчити студії. Тепер працює в „Віменс Каледж Госпитал" і бажає вступити як лікар до канадійської армії, в якій уже служать її два браття-учителі. Її сестра Ганя є учителькою. Інж. Богдан Зелений, згадуючи за це в канадійськім „Новім Шляху", підносить цілком слушно заслуги родичів-патріотів, що тяжко працювали, а таки дали всім дітям вищу освіту.

„ОБЩЕ-РУССКИЙ КОНГРЕС" ВІДЛОЖЕНИЙ

Головний уряд Общества Русских Братств, що є головним аранжером „Русского Конгресу", який мав відбутись в Ню Йорку 28. квітня, заявився за те, щоби цей конгрес відложити на день 14. червня, щоби краще до нього підготовитись. Конгрес має заявитись, щоби „Подяремна Русь — була злучена з Совєтами.

УКРАЇНСЬКІ СТРАТИ

Згинули за морем такі канадійські українці: сержант-летун Микола Кулик, сержант-летун Василь Костишин, сержант-летун Олександер Свідерський, сержант П. Х. Омиляновський, Михайло Калик, Степан Козак.

„НАВІТЬ БОГ НЕ РОЗДІЛИТЬ МАТУШКИ РОСІЇ"...

Появилася нова книжка „Між громом і сонцем" Винсента Шіна (BETWEEN THE THUNDER AND THE SUN, by VINCENT SHEEAN). У ній він згадує за розмову, яку мав на французькій Рівієрі з російським великим князем Димитрієм, при барі в касині гри в Каннах. Зійшла мова на „самостійну Україну" у звязку з проголошеною тоді заявою великого князя Володимира, претендента на російський царський престол, з якої можна було вносити, що він готов погодитись з тим, що Україна мала би бути окремою державою. На те великий князь Димитрій, як пише Шін, відповів довгим патріотичним монольогом, який закінчив так, що „...ніяка сила на суші й морі, ні Гітлер, ні навіть сам Бог, не зможуть розділити Матушку Росію... Україна була нероздільною частиною Росії без огляду на те, який був у Росії режим; і щоби не сталось в Европі, ніщо не може усунути єдинства Росії". Таке сказавши, пише Шін, великий князь щось трохи збентежився, маючи чужинця перед собою, і нахилився через стіл, сказав поважно: „Та, прошу вас, майте на увазі, що я не є большевиком".

„СХІДНІ КРЕСИ" І БРИТАНІЯ

„Дзєннік Польскі", урядовий польський орган, що виходить у Лондоні, надрукував ряд артикулів, в яких пробує „доказувати", що „життєва лінія" британійської імперії вимагає того, щоби Польща була відбудована в старих границях. Каже, що „без східних земель" вона не є спосібна „до самостійного життя".

ПОЛЯКАМ ЗАГРАНИЦЕЮ НЕ ВІЛЬНО МОВЧАТИ

Такими словами відзивається бюлетен Світового Союзу Поляків теж і до американських поляків, взиваючи їх повести пропаґанду за те, щоби „східні креси" остали при Польщі.

НА ТЕМУ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ЗГОДИ І СОВЄТІВ

В польській ґазеті „Америка-Ехо" з 21. березня згадується за якогось польського редактора з Арґентини, що пише, що „болюча дійсність" буде тою, що „змусить погодитися" поляків в українцями і українців з поляками, хоч українці будуть при тому кричати „до чорта з ляхами", а поляки „де біди з тими гайдамаками"... Проте „тверда дійсність", каже він, буде таки робити своє.

В згаданій ґазеті пишеться теж багато про відому статтю совєтсько-українського письменника Корнійчука, котрого польський редактор навіть не вміє правильно назвати. З приводу виступу совєтського оборонця Корнійчука в справі Західної України, польський „оборонець" поділив українців як „братній нарід" на таких, що „чистять чоботи Сталінови" і глядять на Москву, та тих, що „служать вірно Гітлерови" і глядять на Берлін. Зробивши собі такий поділ, каже, що „самостійної української політики нема, та не знати, чи коли буде". З письма виходить ясно, що булаб українська „самостійна політика" тоді, якби вона „вірно служила Варшаві"... Знов такої української політики, що служить тільки Києву, польський „демократ" нігде не добачує просто тому, бо така йому не потрібна, як і Берлінови та Москві...

В цій газеті ще якась читачка з Клівленд ставить польським дипльоматам за взір Людмилу Павличенко і каже, що ці дипльомати повинні від неї навчитись, як робити політику. Пише таке: „От як Совети вміють робити політику. Тепер обстають за українцями і перетягають їх на свою сторону. Недавно була тут та совєтсько-українська героїня, що мала застрілити 300 німців. Ніхто не знає, чи хоч одного застрілила, але то знаємо, що зробила тут Совєтам знаменитую пропаґанду, що пішла між тутешніх українців і своє зробила, хоч не була дипльоматкою".

ІДЕН ЗАПРОШУЄ ГОЛА ДО АНГЛІЇ

ЛОНДОН. — Антоні Іден, британійський секретар заграничних справ, зложив у парляменті звіт зо своєї подорожи до Злучених Держав і Канади. Підчас промови заявив він, що він запросив американського секретаря стейту Кордела Гола відвідати цього літа Анґлію, або повести далі переговори про повоєнні справи.

Іден сказав теж, що Америка й Анґлія погоджуються щодо французької політики. Він запевняв, що Америка й Анґлія хочуть передовсім визволення народів в окупованих краях.

НІМЕЦЬКІ ПРИГОТОВАННЯ НА ВИПАДОК ІНВАЗІЇ

СТОКГОЛЬМ. — Німецький уряд видав розпорядок, на основі котрого всі німці-мужчини, що не є на фронті, обовязані навчитися стріляти. Зарядження приписують загально страхови перед аліянтським наїздом Европи.

ПЕРШІ ПОЛЯКИ В АМЕРИЦІ

У вересні має припадати 335-літня річниця прибуття до Америки перших польських кольоністів, що мали прибути у вересні 1608 року до Джеймставн в Вірджінії на кораблі „Гад Спід" („Щасть Боже"), якого капітаном був Джан Смит та який був власністю Вірджінія Компані оф Лондон. Замітне, що капітан Смит мав бути, між іншим, в Коломиї, де пізнав „Яна Богдана", що був одним з тих перших польських кольоністів, яких було шість. Ось той „Богдан" щось дуже нагадує українське прізвище, особливо, коли зважити, що походить з Коломиї, та що це було тому понад 300 років. Вістка про тих кольоністів була поміщена в 1831 році в лондонській польській ґазеті „Весьці Польске", що її видавали польські повстанці, що втікли до Анґлії по здушенім Росією польським повстанню. Бюлетен Фундації Пулаского, що про це все згадує, взиває американських поляків до торжественного відсвяткування цеї події сперед 335 років.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За Перевиховання Світу

На конференції „Іститугу виховної перебудови", що відбулася в Нюйорськім університеті спільними заходами „федерального комітету для виховної перебудови" і „централььно і східно-європейської пляновоі ради", що представляє Польщу, Чеховловаччину, Югославію й Грецію, піднесено преважне для майбутнього мира питання: виховання повоєнної Европи.

Є це вже четверта справа, яку з боку Обєднаних Держав поруєшено останніми часами як справу, яку треба вирішувати міждержавним, чи міжнародним, способом. Правда, справа біженців, справа харчів і права спільної монетарної системи — як економічні справи — є безсумніву важні питання повоєнної відбудови, без вирішення яких навіть не можна братися до економічного усталення повоєнного світу. Одначе з другого боку, як можна братися до повоєнної відбудови Европи, а затим і цілого світу, з цілями постійного замирення на оці, коли в Европі, чи в світі, ще далі будуть існувати пережитки тих духових наставлень, що їх насадили різні проти-демократичні течії? Простий розум каже, що, як тоталітарні режіми приготовлялися до підбою, нащіпленням відповідних душевних наставлень, так і проти-тоталітарні системи мусять починати відбудову світа від нищення цих душевних наставлень. Без такого перевиховання світ ждати може тільки ще один Версай, а за тим третя світова війна.

Нема й мови, що головна роля в цьому перевихованню світа припаде найбільшій демократії світа, Злученим Державам. Припаде ця роля їм не тільки завдяки їх матеріяльним засобам, без яких будьщобудь навіть виховання неможливе, та завдяки їх великому досвідови в демократичному вихованню, але й ще більше завдяки тому, що Злучені Держави може одинокі мають репутацію в світі, що вони поведуть повоєнне перевиховання не для своїх дрібних інтересів, але безінтересовно, принаймні більше безінтересовно, як це може контранебудь інша держава.

Прушиньскі, Васілевска і У. Щ. Вісті

Десь у Лондоні, де живе велике число польських політичних еміґратів, має знаходитись теж і вшехполяк Ксавери Прушиньскі, відомий україножер. Ось той Прушиньскі написав собі в лондонській ґазеті „Вядомосьці Польске" щось там проти нас, себто проти „Свободи". А хто не є цілковитим анальфабетом щодо українсько-польських справ, той може відразу відгадати, що може написати Прушиньскі про становище „Свободи" до української справи, себто до справи визволення українського народу спід різних окупацій, а в тому і спід Польщі. Таж не написав би нічого іншого від того, що писали про це вшехполяки весь час, а саме, що цілий український визвольний рух це „німецька інтрига", що українці „служать німцям", та що „націстівськими аґентами" є ті всі, що не хочуть, щоб український нарід ще й по тій війні ходив знову в ярмі.

Отже таке написав вшехполяк Прушиньскі, змішав це для певних цілей з „Свободою", а польська комуністка Ванда Васілевська, що тепер є у Москві, виступила ніби в обороні українського народу. Але і вона проти „Свободи". Теж і для неї „Свобода" є ніщо інше, а тільки „фашистський листок". Теж і вона, на зразок вшехполяків, що віддідлювали „почціве людек рускі" від українського проводу і українських часописів, відділює думку „Свободи" від думок „мільйонів українців", що з нею не годяться.

Малоб нас те все цікавило, бож чогось іншого не можливо сподіватись від вшехполяка Прушинського чи від польської комуністки Васілевської. Прушиньскі проти нас, бо хоче, щоб Польща далі держала в неволі український нарід. І тільки тому не „віддає" Сталінови західно-українських земель. Васілевска проти нас, бо хотілаб віддати Сталінови не тільки Галичину, але й цілу Польщу. Їй менше залежить на тому, чи Галичина, згл. ціла Західня Україна, буде в українських чи польських руках. Вона хоче, щоби вони були в комуністичних руках. Та до Васілевської прилучились з великим шумом комуністичні „Українські Щоденні Вісті" з Ню Йорку. Покликуючись на вшехполяка і польску-комуністку і собі пишуть, що „Свобода" представляє „український народ союзником ґітлерівської Німеччини".

Що У. Щ. Вісті пишуть про „Свободу" так, як пишуть вшехполяки і польські комуністи, то це правда. Зате інакше представляється справа з тими „мільйонами українців", колиб хто хотів знати правду, що вони думають. Васілевска і Прушиньскі зовсім не дбають за справжню долю і волю українського народу. А большевицькі У. Щ. Вісті віддалиб не тільки весь український нарід під комуністичну диктатуру Москви, але навіть, якби могли, то віддалиб і цілу Америку, словом — цілий світ. Знову „Свобода" виходить з того заложення, що так як нарід в Америці цінить високо ідеали свободи і заніщо їх не міняє, так і український нарід, що відомий з своєї любови до свободи, теж як би тільки мав змогу, не піддавсяб ніякій чужій владі й ідеольоґії а забажав би жити своїм власним і вільним життям. „Свобода" є тої думки, що України не повинен ніхто роздавати, що нею не повинен ніхто торгувати, ні Німеччина, ні Польща, ні Росія. Україна повинна мати свою власну владу. І свої власні демократичні порядки, а не накинену їй чужу комуністичну диктатуру. У. Щ. Вісті, їхній комуністичний центр, як і такі як Васілевска, думають інакше. Для них Україна обовязково мусить бути надалі комуністичною і в московському ярмі. Знову Прушиньскі хотів би затягнути хоч частину України під Польщу. Так якжеж вони можуть бути з „Свободою", яка цього всього українському народови не бажає? І яка вірить, що український нарід, якщоб мав вільне слово, сказав би те саме, що говорить „Свобода". Таж в Україні живуть такі самі люди як і в Америці! Комунізм хіба не вирвав їм з душі найсвятіших людських почувань!

ОРҐАН „СОЄДИНЕНІЯ" ЗА ПЛЕБІСЦИТ

„Американски Русскі Вєстнік", орґан „Соєдиненія", є за основання такої „народної організації", яка бороласяб тут на американській землі за те, щоби на Закарпаттю був переведений плебісцит, та щоб сам нарід рішив про те, чого собі бажає. Пише, що це є згідне з постановами Атлянтійського Чартеру.

ЗАТОНУВ З КОРАБЛЕМ

Андрій Туленко, капітан американської торговельної фльоти, учасник першої світової війни, що встиг був виратувати свій корабель декілька разів перед ворожими бомбами, пішов на дно разом з кораблем, сторпедованим німецькою субмариною. Виратувавшіся моряки донесли про його смерть матері та дружині. Його родичі походили з Пряшівщини.